

v zmes od laškega in terpentinovnega olja in jih slednjič obribaj s suho ščetjo in z moko od koaksa.

Tlak v delavnicah. Za tlak v delavnicah je najboljša opeka napojena s kotranom (Theer). Opeka postane jako trda, trpežna in za vodo neproderna. Opeko je treba dobro ogreti in potem vložiti jo za nekaj ur v razbeljen kotran. Taka opeka je tudi dobra za kanale in stranišča.

Novejše varnostne ključavnice. Čitateljem ključavničarjem, ki so vešči nemškemu jeziku, priporočamo knjigo: Die neuen Sicherheitsschlösser von Julius Hoch, Verlag von A. Seydel in Berlin. Čeravno danes velike tovarne v velikih množinah izdelujejo razne ključavnice, mora vendar vsak boljši ključavničar poznati uredbo in sestavo modernih varnostnih ključavnic. V omenjeni knjigi nam pisatelj v lepi, umljivi besedi in s primernimi podobami opisuje vse važnejše nove ključavnice, njih konstrukcijo in njih porabo.

Smirek (Schmirgel) pritrdijo strugarji na lesene ploče z limom, na železnih pa lim sam ne drži. Treba je poprej železno pločo s čebulo prav dobro zdrgniti, potem jo še le z limom namazati. Na ta način se tudi usnje izvrstno pritrdi na železo.

Gumasti podplati. V novejšem času so jeli izdelovati podplate od gume, ki imajo posebno za turiste veliko prijetnih lastnostij. Ti podplati pa so se jako radi trgali tam, kjer so prišli na usnje. Sedaj pa je spravila saško-češka tovarna za izdelke od gume nove vrste gumastih podplatov v trgovino. Ves podplat je pretkan s tenko drateno mrežo in zato se pri šivu ne trga več kakor poprej, ob enem pa so podplati lažji, ker dratena vloga toliko poveča trpežnost, da sme biti debelina manjša.

Razvoj novodobne industrije. Kako silno se je razvila moderna industrija, kažejo nam nastopni zanimivi podatki o fabriškem mestu Birmingham na Angleškem. Tu izdelajo vsak teden 14 milijonov jeklenih pisalnih peres, katere vložijo v več nego 100 tisoč škatlic. Bucik (Stecknadeln), katere so nedavno na roko delali, naredijo v tem mestu vsak teden 100 milijonov, tedaj na leto kakih 5000 milijonov. Poleg tega izdelujejo v Birminghamu vsak teden milijon gumb, 300 milijonov žrebljev, 6000 železnih postelj, 7000 pušk, 1000 sedel, 20 tisoč očal, 500 tišoč kilogramov vijakov, 3500 mehov, 800 tisoč kilogramov usnatih izdelkov, 536 kilometrov duš za sveče, in 6500 kilometrov dratu — tedaj v enem letu skorej toliko, da bi s tem dratom zamogli zvezati zemljo z mesecem! —

Izvrsten kit za prilepljenje kovin na gladke ploskve dobimo, ako zmešamo 30 delov kopalovega firneža, 10 delov lanenega firneža, 6 delov surovega terpentinovnega olja in 4 delov očiščenega terpentinovnega olja z 10 deli lima, rastopljenega v malo gorki vodi, in z 20 deli žganega apna.

Kmetijstvo.

Dunajski kreolin.

Mnogo najnevarnejših, najsitnejših in najškodljivejših bolezni človeških, domačih živali in kmetijskih rastlin povzročajo razna mala rastlinska ali živalska bitja. Z zatiranjem teh bitij poneha tudi bolezen, in zato se tudi

Podoba 1.

Podoba 2.

Razpoke na orodji. Kovinsko orodje dobi iz raznih vzrokov razpoke, ki so včasih celo nevidne, a pogostoma jako nevarne za dotične stroje in delavce. Vsakdo ve, koliko nesreč se je že pripetilo pri počenih krožnih žagah. Zato je treba razpoko o pravem času zaslediti in ustaviti. To se naredi, ako na konci razpoke zavrtamo luknjo. A tedaj je treba natanko poznati konec razpoke, drugače to nič ne pomaga. V novejšem času priporočajo nastopno sredstvo, da najdemo vso razpoko, njen začetek in konec. Pomazati je treba razpoko s petrolejem, potem petrolej obrisati, a dotično ploskev s kreda potresti in zdrgniti. Črta od krede nam potem razločno pokaže vso razpoko.

zdravijo take bolezni z zatiranjem zajedalcev rastlinskih in živalskih. Iz rastlinstva so zlasti mala bitja z imenom glive, ki so različno velike. Na plesnivem kruhu je plesen skupina gliv, katerih posamezne skoraj s prostim očesom vidimo, pa so druge, katerih gre več milijonov v eno kapljico vode. Te glive delajo razne kužne bolezni, groznico, prisad na ranah, otrujejo kri itd. Tudi na rastlinah se pokažejo glive, ki delajo poljskim rastlinam in sadnemu drevju kvaro, razen tega so pa še zajedalci iz ži-

valstva, kakor na pr. listne ušice, gosenice hroščki, itd. Za pokončevanje gliv in rasnih škodljivih mrčesov imamo razna sredstva; ena hvalijo proti tej bolezni, druga proti drugi. So pa tudi sredstva, katera proti več boleznim, provzročnim po glivah i. t. d., pomagajo. Z današnjim člankom pa hočemo naše bralce opozoriti na kemijski proizvod, ki je zdravilo proti večini gori napominanih bolezni in katerega močno hvalijo. To sredstvo je dunajski kreolin, o katerem pa še toliko rajši pišemo, ker ga je iznašel in ga izdeluje naš rojak gosp. kemik Fr. Zmerzlikar v Deutsch-Wagramu na Dolenjem-Avstrijskem.

Dunajski kreolin pomešan z vodo, imenovana kreolinova voda, ali pa v obliki mazila, mila itd., je nekako splošno sredstvo proti mnogim boleznim, in zato ga toplo priporočamo vsaki hiši.

Ako pomešaš na en liter vode 10 do 20 kapljic kreolina, dobiš kreolinovo vodo, ki je za zdravljenje ran, prisadov, gnojnin itd., t. j. povsod tam, koder drugače rabijo vodo, jesih, arniko, led itd. Ta voda je tudi proti raznim kožnim boleznim ter prepreči, da ne izpadajo lasje pomaga proti potenju nog, razpokanju kože vsled mraza, služi za izpiranje ust itd. ter prepreči zlasti obolenje za kužnimi boleznimi.

V kmetijstvu je pa kreolin posebno velike važnosti, ker moremo z njim preprečiti marsikatero nesrečo, zlasti pri domači živini.

Če primešaš enemu litru vode 2 do 3 navadne žlice kreolina, dobiš vodo, ki gotovo prepreči ali pa ozdravi kužno bolezen v gobci in na parkljih. Gospod Zmerzlikar je izumil pripravo, katero kaže podoba 1. in ki služi za izpiranje živalskega gobca ob gori omenjeni bolezni in tudi ob drugih. Podoba 2. kaže, kako se s tako pripravo in s kreolinovo vodo izpira živini gobec in nosnice.

Kreolin služi nadalje proti perečemu ognju pri prasičih, proti vraničnemu prisadu, proti garjam in grintam na živini.

Kreolinova voda pomori in prežene razne mrčese, kakor uši, klope, krpele, muhe, in živali, umivane s kreolinovo vodo so varne muh, komarjev, brencljev, uši, bolh i. t. d.

Razen navedene porabe je še mnogo drugih koristi, in mi toplo priporočamo, da si naši gospodarji naroče kreolina, s katerim ob enem dobe obširen navod, kako je rabiti kreolin proti raznim boleznim. Naslov je: Franz Zmerzlikar in Deutsch-Wagram bei Wien.

Poučni in zabavni del.

Lov na lokomotivo.

(Povest iz ameriškega življenja.)

Na svojem potovanji po zedinjenih državah severne Ameriki spoznal sem starega strojevodjo, ki je vedel povedati mnogo zanimivega iz svojega burnega življenja.

Eno njegovih najzanimivejših dogodbeb prijavim tu po njegovih lastnih besedah. Dogodjaj mi je nekako tako le popisal:

V mnogih državah rabijo kaznjence tudi zunaj kaznilnic na pr. pri kopanju kanalov, pri zgradbi železnic i. t. d., seveda vselej pod nadzorstvom oboroženih paznikov, ki naj preprečijo beg. Posreči se pa vendar le posameznikom pobegniti.

Jaz sem služboval pri neki železniški družbi v zahodni Karolini, katere proga je bila med najtežavnejšimi in najnevarnejšimi, kar jih je bilo. Ta proga je šla ob bregu, in železniški tir se je vil v rajdah navzgor s prav kratkimi ovinki. Gradba železnice je delala inženjerjem mnogo preglavic, a vse so čudovito premagali z svojo bistrumnostjo.

Le na enem mestu bil je veden boj človeške sile z učinki narave. To mesto je bilo blizu vrha, vedno so ga morali nadzorovati, kar je stalo veliko denarja. Pečini na obeh straneh prekopa sta se neprenehoma drobili in zlasti po vsakem dežji je bila proga skoraj vedno zasuta. Bilo je sicer tam nastavljenih zadosti stražnikov, a včasih je moral priti posebni vlak, ki je odpeljal nakopičeni gramoz. To je bil tako zvani „gramozni vlak“. Vlak je pripeljal saboj kaznjence, ki so gramoz nakladali in pa paznike.

Nekega jutra stal sem s svojo lokomotivo na stranskem tiru tega nevarnega mesta. Moja lokomotiva je bila namenjena za „predprego“, kajti blizu vrha je bila proga tako strma, da ena lokomotiva ni mogla zmagavati peze. Na drugem stranskem tiru stal je pa „gramozni vlak“. Kaznjenci so nakladali, pazniki se so pa brezskrbno pomenovali, vsaj se ni bilo bati, da bi kdo pobegnil, kajti na obeh straneh se so dvigale strme pečine, ki se so vže same od sebe drobile. Niti mačka bi tu gori ne plezala!

Vozovi gramoznega vlaka so bili naloženi. Njegova lokomotiva stala je nepriklopnjena nekoliko v stran; njen strojevodja pripravil je bil vže vse za odhod in s posodo v roki, v kateri je olje za mazati, pregledal je še enkrat osi in kolesa. Na to se približa vodji vlaka in v tistem hipu zagledam jaz, ki sem stal na svoji tudi za odhod pripravljeni lokomotivi, kako eden izmed kaznjencev odloži lopato, kakor blisek hitro skoči na lokomotivo gramozovega vlaka, zasučé vzvod — in lokomotiva se premika!

Prepozno sem zakričal. — Sicer so pazniki precej streljali za ubeglim, a nihče ga ni zadel. Blizu stoječi železniški uradnik, mimo katerega je lokomotiva šla še počasi, skuša skočiti na stroj, a kaznjenec nameri mu z lopato za premog in uradnik prestrašen odskoči. Ubegli kaznjenec imel je prosti tir.

In pol ure pred nami, navzdol, prihaja osebni vlak, tisti, kateremu naj jaz pomagam navzgor!

Hitro se odločim in zakličem: „Jaz grem za njim! Preložite premembo! Hitro, hitro!“ Paznik premembe uboga, moj kurjač in en paznik skočita k meni na stroj in kmalu drčimo navzdol s strašansko hitrostjo.